

«Esse prohibitum ne aliquis sit ausus a vostra Ciuitate seu districtu extrahere cirogrillos [‘conills’], per dices nec alia per apertando ad civitatem Barchinone» any 1302 (CaCandi, *MiscHiCat.* I, 119), on ja es deu tractar de caça capturada en les Maresmes avui dites *La Volateria*, del Baix Llobregat. En formes semblants ha restat en judeo-romànic: a Itàlia *volatidio*, *-tilio*, a França *voletille*, *volile* (*Rom.* XLIX, 566), jud.-esp. *volatilla*, *-adilla*, «aves» (1553, *MLN* IX, 104). En cast. apareix ja com a *volateria* el 1552, així com en Pz. de Hita, Cervantes i algun altre clàssic, però el fet que com a cast. aparegui per primer cop en la traducció del nostre *Libre de Coc* de Mestre Robert (versió de 1525, p. 90) traduint la p. 97 de l'ed. del text original cat., fa creure que és manlleu de la nostra llengua, propagat des de la nostra cort reial; i, en el S. XVI, per les caceres de nobles castellans o acastellanats, en les zones ocelleres de l'Albufera, Baix Llobregat, Baix Ebre etc.

I hi ha el fet que en català es documenta més abundantment i des de molt abans. «Tot ciutadà --- pot vendre carns salades o salpreses, e tota caça, e tota *volateria*, *CostTort.*, Ol., 403; «perdius ni ànetz, ni folges --- ni altra *volateria*, *Ordenacions* de la Batllia de Perpinyà de 1275 (*RRL* IV, 358); Arnau de Vilanova-Bsarreria, 1306 (*NCL.* II, 167.13ss.); «ne un regater --- no gaus comprar --- neguns aucels, *volateria*, ni coniyis, ni lebre, ni neguna salvatgina ---» 1313 (*RRL* XXIX, 68); «orengan --- la ploma de tota *voleteria*, exceptat de pahons», en una disposició que CaCandi atribueix a «Pere II» [Pere el Gran] (*Misc. Hi. Cat.* II, 310). Quan Alfons el Savi visita Val., amb la seva cort, Jaume I ordena que se'ls doni de franc «capons e gallines, conills, perdius e de totes altres *volateries*», Muntaner (fets de 1270, § 12, *Casac.* I, 36.20). «Presentes de tortas ne de spècias --- ni de vi, ne de *voleteria* mortes, ni de altres carns ---», mall. a. 1413 (Villanueva, *Vi. Li.* XXII, 263, 12). El passatge de JRoig «*volateria*, / pasticeria / ---», ja el cito sencer a SELVA.

Acabem recordant que *volateria* en aquest sentit ha seguit ple de vida en tot el domini de la llengua, durant els segles baixos (p. ex. «un present de pa, vi, *volateria*, moltons i alguna vadella», cròn. eivissenca de 1575, Macabich, *Feud.*, 34); fins avui: «una graderia --- tota plena de plats de la fonda --- quants anavan allí a sopar --- varios fiambres, *volateria*, fricandós, rostitis ---», Maldà (*Excurs.*, p. 169); i fins a l'extrem Sud: «*volateria*: conjunt d'animals de ploma comestibles» (*Canyís*, gloss. de SGuarner). En particular, però, l'han usat els caçadors quan parlen dels ocells grans —gallinacis etc.— que van a caçar.

D'on: «les maresmes del Prat de Llobregat», aplicat fam. a aquella zona, el gran camp de caça dels senyors barcelonins. I d'aquí un nom que, per un fet ben destacat en la història de l'aviació catalana, passà a aplicar-se al primer camp d'aviació, al primer aeròdrom de Catalunya. Quan el 1916, Canudas i els nostres aspirants a aviador, aconsellats per Salvador Hedilla, que hi havia improvisat un vol, cercaven un emplaçament per fer-hi l'aeròdrom, exclamà Hedilla: «no hi ha més

solució que installar-lo a *La Volateria*» (Canudas, *Hist. de l'Av. Cat.*, 36a, 37a, 40a): així es va convertir *La Volateria* en el nom del famosíssim, quasi llegendari, aeròdrom d'aquells temps heroics. Era un quadrilong, separat de la platja només per una llenca de pins (habent sua fata... nomina...: car en definitiva tot això eren derivats de *volar!*).

+*Volatge* adj. 'frívol, capritxós, inconstant': «desonor / no fa, ne ditz oltratge, / tosa vas son amador, / pus am sens cor *volatge*: / anatz vostr' ira ublidant ---», *Pastorella* de Cerverí: hapax en cat., poc freqüent en oc. ant. (*PDPF*), menys que en fr. *volage*.

Com a pur cultisme l'adj. *volatilis* ha estat adoptat com a cat. *volàtil* en data moderna [Lacav., Belv. etc.]: «la manutenció de las ocas y altres animals *volatils*, com corps» en el jardí dels claustres de la Catedral de Bna., B. de Maldà (*Excurs.*, p. 12, més cita a *diversió VESSAR*); o adj. científic: «*volàtil*: líquid que es vaporitza fàcilment a la temperatura ordinària», Fontserè (*CiFiNat.*, p. 125 i lèxic) [esporàdicament hi ha algun cas d'adaptació més considerable, com *volàtic*, 1549, *DAG.*]. *Volatilitat* [Lab.]. *Volatilitzar* i *-ització* [Lab.]; *volatilitzable*.

Voleiar, mot molt tardà [S. XIX i *DOrt.*], que difícilment pot ser derivat directe de *volar* ni del ll. *VOLARE*; és probable que sigui derivat de *volea*, que encara que probablement pertanyi a la família de *VOLARE*, sembla haver entrat ja d'antic com a terme de joc, caça etc., d'una llengua romànica veïna, que no sembla pas ser el castellà sinó el fr. ant. i mod. *volée* 'esbart d'ocells que volen plegats', 'captura d'ocells (espt. en en falconeria)', 'cop de boleï donat a una pilota'.

Avui *voleiar* és un mot d'ús tan general i fonament arrelat, sobretot en cat. central, que la nostra tendència és a cercar-li una explicació etimològica merament i genuïnament catalana. A part de l'ús tan general i vivíssim en el llenguatge oral, en recordarem nombrosos exs. en els autors de llenguatge més pur i racial: «el mocador en el coll li *voleiava*», Massó Torrents (*Croquis Pir.* II, 56); pertot se veuen «*voleyar* mocadors», «no vull envenats ni plomalls *voleyadors*»; «les fatxades de les cases prenen aspecte seriò, fora les *voleyadores* cortines ratllades de colors», EmVilanova (*Plorant i Rient*, 160.4f., 82, 71); «un gitano --- lo gec curt y ayrós, estret lo pantalon y acampanat; unes xurriaques, passada la tralla sobre les espatlles, fent *voleyar* la fusta ---»; «gitanos --- armats ab lo parell d'estidores que'ls hi surten sota la faxes, y *voleyant-los* per la cara los rinxos respectius, se miran ---» id. (ja publ. a *La Renaixensa* 1876, 372); «no t'hi fiquis --- o, si no, et *voleyaran* castell y maduixes per la cara», id., quadro teatral (*O. C.* II, 127, 121; XII, 144).

«Al damunt dels nostres cants, / aixequem una Senyera / que els farà més triomfants! / --- / Au, germans, al vent desfem-la / en senyal de llibertat. / Que *volei!*: Contemplem-la / en sa dolça majestat. / --- / I et durem arreu enlaire, / et durement i tu ens duràs: / *voleiant* al grat de l'aire, / el camí assenyalaràs / ---», Maragall.

«Un llagut --- portat per les ones i el vent, --- ple